

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 363-1887)

Originalt emne

Begravelsesvæsen

Begravelsesvæsen/Kirkegaarde

Foreninger

Foreninger/Afholdsforeninger

Jorder

Jorder/Erhvervelse af Grunde og Jorder

Kirkelige Forhold

Kirkelige Forhold/Domkirken (om Taarnvægteren, se under "Retsvæsen")

Kirkelige Forhold/Kirkegaarde

Kirkelige Forhold/Vor Frue Kirke

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 6. september 1888](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. september 1888](#)
- 3) [Byrådsmødet den 4. juli 1889](#)
- 4) [Byrådsmødet den 29. august 1889](#)
- 5) [Byrådsmødet den 3. oktober 1889](#)
- 6) [Byrådsmødet den 30. januar 1890](#)
- 7) [Byrådsmødet den 27. februar 1890](#)
- 8) [Byrådsmødet den 13. marts 1890](#)
- 9) [Byrådsmødet den 21. august 1890](#)
- 10) [Byrådsmødet den 9. oktober 1890](#)
- 11) [Byrådsmødet den 16. oktober 1890](#)

- 12) [Byrådsmødet den 11. december 1890](#)
- 13) [Byrådsmødet den 18. december 1890](#)
- 14) [Byrådsmødet den 5. februar 1891](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. september 1888 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Fra Kirkegaardsudvalget forelægger følgende Indstilling af 31te f. M. om Udvidelse af den nye Kirkegaard m. v.:

"I Aaret 1876 blev det nødvendigt at tage den nye Kirkegaard i Brug, skjønt der endnu ikke var opnaaet Enighed mellem Byraadet og de kirkelige Myndigheder om Betingelserne for Kommunens Overladelse af det paagjældende Areal til Kirkegaard. I denne Henseende tilbagekaldes det i Erindringen, at Byraadet til dets Tilbud om Arealets Afstaaelse havde knyttet den Betingelse, at Arealet, naar Kirkegaarden i sin Tid maatte blive nedlagt som saadan, skulde falde tilbage til, eller ogsaa at Arealet vel overlodes til Begravelsesplads, men skulde vedblive at være Kommunens Ejendom, samt at den ældre Kirkegaard skulde gaa over til at være Byens Ejendom, dog saaledes, at der ikke skulde gives den anden Anvendelse, forinden vedkommende Autoriteter havde erklæret den for opgivet som Kirkegaard med fri Afbenyttelse for Kommunen, mod at denne overtog den Kirkegaarden paahvilende Gjæld. Kirke- og Undervisningsministeriet gjorde derimod gjældende, at de paagjældende Kirkegaardsarealer, naar de af Kirkebestyrelserne erklæres for opgivne, ikke maatte benyttes til Bebyggelse eller lignende Anvendelse, eller i alt Fald at den til ethvert Tid vedkommende højeste Regeringsmyndigheds Samtykke forbeholdtes med Hensyn til den Benyttelse, der af Kommunen maatte gjøres af de omhandlede Arealer, jfr. Mst. Skr. af 18. Septbr. 1878, komm. ved Kirkeinspektionernes Skr. af 22. Oktbr. f. A. Efter at Byraadet i Skr. af 5. Decbr. f. A. til Kirkeinspektionerne havde fastholdt sit Standpunkt, dog ændret saaledes at det forbeholdtes den til den Tid højeste Regeringsmyndighed i et Tidsrum af 30 Aar efter Opgivelsen af de paagjældende Arealets Benyttelse, der af Kommunen maatte gjøres af disse Arealer, men af Arealet efter disse 30 Aars Forløb skulde hjemfalde til Kommunen uden Forbehold, hørtes der siden intet fra

Skjønt saaledes Spørgsmaalet om Betingelserne for Kirkernes Erhvervelse af den nye Kirkegaard henstod uafgjort, blev det allerede i Aaret 1885 af Kirkeinspektionerne for Domkirken og Frue Kirke anset for nødvendigt at være betænkt paa at udvide Kirkegaardens Areal i den nærmeste Tid. Med Skr. af 20de Januar 1885 fremkom der saaledes fra Kirkeinspektionerne Begjæring herom og i Forbindelse dermed et Forslag til Afgjørelse af de svævende Spørgsmaal om Betingelserne for Kommunens Afgivelse af Jord til Kirkegaarde. Dette den 16. f. M. daterede Forslag til en saakaldet Kontrakt mellem Kirkeinspektionerne forbeholdt sig Besiddelsesretten ca. 62 Aar at regne fra 1. Jan. 1885, medens Kommunen strax ved Kontraktens Approbationskulde betale Kirkegaardens Gjæld, at der foruden de allerede til den nye Kirkegaard udlagt Lodder Matr.-Nr. 35, 36, 37 og 38, endvidere skulde udlægges Lodderne Nr. 31, 32, 34 og den nordlige Del af Nr. 26 og 30, ialt 10 á 11 Tdr. Land, tilligemed fornødent Areal til Læbælte udenom Lodderne, uden Bekostning for Kirkerne, at Arealet skulde vedblive at være Kommunens Ejendom, men besiddes og benyttes af Kirkerne, indtil det erklæredes nedlagt som Kirkegaard og 20 Aar derefter, at efter Opgivelsen af Besiddelsen af saavel den gamle som den nye Kirkegaard kunde Kommunen dog ikke benytte dem, uden at den til enhver Tid vedkommende højeste Regeringsmyndigheds Samtykke dertil var erhvervet, samt at Kommunen skulde forpligte sig til i Fremtiden paa lignende Maade at stille det fornødne Areal til Kirkegaarde uden Vederlag til Disposition for Kirkerne. Efter at dette Forslag var anbefalet af Byraadets daværende Kirkegaardsudvalg, indhentede Byraadet Erklæring fra Sundhedskommissionen angaaende de til Kirkegaardens Udvidelse udsete Arealers Skikkethed hertil. I 2 Erklæringer af 20. Marts og 7. Juli 1885 udtalte Sundhedskommissionen, at Lodderne Nr. 31, 32 og 34 samt den nordlige Del af Lodderne Nr. 26 og 30 paa Grund af deres Lerholdighed var mindre skikkede til Begravelsesplads, hvorfor Kommissionen fraraadede at bruge dem dertil, saafremt der kunde findes andre passende Jordlodder paa Byens Marker, som frembød bedre Betingelser. Paa Grund af Vanskeligheder ved at tilvejebringe passende Begravelsespladser, anbefalede Kommissionen sluttelig Indførelsen af Ligbrænding.

Idet Udvalget, til hvilket Byraadet har afgivet Sagen til Betænkning, har ment, at man efter de forhaandenværende Forhold kunde se bort fra den saaledes i Almindelighed udkastede Tanke om Ligbrænding, har Udvalgets Undersøgelse været rettet paa, om det maatte være nødvendigt allerede nu at skride til en Udvidelse af den nye Kirkegaard, og i bekræftende

Fald hvorhen denne Udvidelse skulde gaa.

I første Henseende skal man oplyse, at der den 1. Jan. 1886 paa den nye Kirkegaard, hvis Areal udgjør 125,350 Kvadrat Alen, hvoraf 39,000 Kvadrat Alen er medgaaet til Hovedgange og Læbælte - var der foruden 2500 Kvadrat Alen udlagt til den katholske Menighed - anvendt 48,150 Kvadrat Alen til Grave, nemlig til Jord:

1ste Klasse 1000 Kvadrat Alen,

2den og 3dje Klasse 41,550 Kvadrat Alen,

4de Klasse 5600 Kvadrat Alen.

Der var da tilbage af ubenyttet Terræn 35,700 Kvadrat Alen, hvoraf vilde afgaa til Mellemgange ca. 5000 Kvadrat Alen, saaledes at der altsaa kunde paaregnes til Gravsteder ca. 30,700 Kvadrat Alen. Efterat der var sket nogle Forandringer i Fordelingen af Jord til de forskjellige Klasser Begravelser og Omlægning af nogle krumme Gange paa Kirkegaarden for at indvinde mere Plads til Begravelser, var der i Begyndelsen af Juli Maaned d. A. tilbage af de forskjellige Klasser 21,100 Kvadrat Alen, nemlig:

1ste Klasse 600 Kvadrat Alen.

2den Klasse 5,700 Kvadrat Alen.

3dje Klasse 12,100 Kvadrat Alen.

4de Klasse 2,700 Kvadrat Alen.

I Aarene 1886 og 1887 er der tilsammen brugt 10,100 Kvadrat Alen eller gennemsnitlig hvert Aar 5050 Kvadrat Alen til 704 Grave til Voxne og 671 Grave til Børn i begge Aar, og der vil saaledes, naar der paaregnes et noget forøget Forbrug, antagelig være tilstrækkelig Jord paa Kirkegaarden til 3 å 4 Aar. Da Anlægget af en Kirkegaard imidlertid til Hegnsplantering og i andre Henseender kræver Tid, maa Udvalget give Kirkeinspektionerne Ret i, at det er nødvendigt allerede nu at træffe Foranstaltning til Kirkegaardens Udvidelse.

I Stedet for de af Kirkeinspektionerne foreslaaede, men af Sundhedskommissionen fraraadete Lodder, er Udvalgets Opmærksomhed bleven henledet paa Lodderne Nr. 30-41 syd for den nye Kirkegaard. Angaaende dem har Sundhedskommissionen i en Erklæring af 2. Oktbr. 1885 udtalt, at de vare næsten lige saa lidt egnede til Begravelsesplads som de andre, idet Sandunderlaget først findes i en Dybde af 8-11 Fod (paa de andre Lodder ca. 12 Fod). Da der imidlertid den Gang foretoges Udgravning i

disse Lodder til Fyld til Havnen og det ikke bestemt kunde angives, hvorvidt Udgravningen vilde gaa, mente Sundhedskommissionen i en yderligere Erklæring af 3dje Novbr. f. A. kun at kunne udtale sig derhen, at det i ethvert Fald maatte fraraades at anvende den fyldigste Lod Nr. 41 til Kirkegaard som den Bybyggelsen nærmeste, samt at der opføres Beboelsesbygninger paa den Side af Udskaeringen, som ligger nærmest Lodderne.

Den ovennævnte Udgravning vil efter de Oplysninger, som ere meddelte Udvalget, ophøre i indeværende Aar, og der foreligger, som Byraadet bekendt, en Plan til den ved Udgravningen fremkomne Udskaerings Anvendelse, hvorefter denne tænkes udlagt til Gade og kun den Byen nærmest liggende Del anvendt til Byggepladser.

Lodden Nr. 39 udgjør 2 8700/14000 Tdr. Land,

Lodden Nr. 40 udgjør 2 600/14000 Tdr. Land,

Lodden Nr. 41 udgjør 2 1800/14000 Tdr. Land,

men af denne sidste vil blive afgravet i det hele 1 10350/14000 Tdr. Land, og de omhandlede Lodder ville altsaa, naar Udgravningen er fuldført, have tilsammen et Areal af 5 750/14000 Tdr. Land. Naar deraf, i Overensstemmelse saa vel med Sundhedskommissionens ovennævnte Erklæring som med et fra Udvalget for Byens og Omegns Forskjønnelse fremkommet Forslag, den sydligste Del, eller ca. 1 Td. Land overlades til Udvidelse af Anlægget paa Knudrisbakke, vilde der kunne lægges ca. 4 Tdr. Land til Kirkegaarden. Denne Udvidelse vilde det ikke være saa stor som den af Kirkeinspektionerne i Kontraktudkastet af 16. Jan. 1885 foreslaaede Udvidelse med de der nævnte Lodder, der udgjøre 10 á 11 Tdr. Land, men den vilde dog, selv om henved 1/3 Del i det højeste fraregnes til Gange m. m., kunne ventes at afgive tilstrækkelig Begravelsesplads i 8 á 9 Aar. Da Loddernes Beliggenhed umiddelbart op til den ny Kirkegaard gjør dem særlig bekvemme til dennes Udvidelse og de til saadant Brug afgive den i ethvert Fald mindst daarlige Jord paa Byens Grund, maa Udvalget anbefale til Udvidelse af Kirkegaarde. Naar det her untlades at omtale de nærmere Betingelser for Loddernes Afgivelse til Kirkegaard, er dette grundet i den nedenfor foreslaaede Ordning af Kirkegaardsforholdene i det hele taget.

Efter de Oplysninger, som foreligge Udvalget angaaende Forbrug af Jord til Begravelser andensteds og navnlig i Kjøbenhavn, maa Udvalget holde for, at der her er anvendt ikke saa lidt mere Jord til Begravelser end fornødent. Man skal i saa Henseende oplyse, at efter

de for Kjøbenhavn gældende Regler, burde der her til de ovennævnte Begravelser i Tiden fra Oktbr. 1876 til Jan. 1885 i det hele kun været anvendt 32,090 Kvadrat Alen, medens der som ovenfor anført er brugt 48,150 Kvadrat Alen.

Under Hensyn saavel til Vanskeligheden ved at skaffe Jord, der egner sig til Begravelsesplads, i passende Nærhed af Byen, som til Kostbarheden af denne Jord, der efter Kirkernes økonomiske Tilstand formentlig maatte tilvejebringes af Kommunen, uden at der herfor vilde kunne ventes Vederlag paa anden Maade end ved Ligning paa Menighederne, er det imidlertid nødvendigt, at der anvendes den største Sparsommelighed med Jords Udvisning til Grave. Det staar imidlertid klart for Udvalget, at med den nuværende Form for Bestyrelsen af Kirkegaarden, nemlig som delt imellem 3 Sognes Kirkeinspektioner og Kirkeværger, vil det være vanskeligt at opnaa den fornødne Økonomi i saa Henseende. Naar hertil kommer, at der ogsaa klæber andre Ulæmpes ved den delte Styrelse af Kirkegaardens Anliggender, og at navnlig den fornødne Ensartethed i Kirkegaardens Anvendelse let kommer til at mangle, paatrænger sig Tanken om at henlægge Kirkegaardens Styrelse under en enkelt Autoritet.

Den mest rationelle Fremgangsmaade vilde nu muligvis være, at Begravelsesvæsenet henlagdes under Kommunen, saaledes som det er ordnet i Kjøbenhavn, men da Kirke- og Undervisningsministeriet paa en Forespørgsel i saa Henseende fra Odense Byraad under 22. Maj 1882 har ytret, at Ministeriet fandt Betænkelighed ved at hæve den Forbindelse, der finder Sted imellem Kirkerne og Kirkegaarden (Odense Byraadsforhandl. 1883 p. 49 og 50), vil det formentlig være unyttigt herfra at gjøre noget Forsøg i denne Retning.

Derimod er der i Odense opnaaet en anden Omordning af Kirkegaards Bestyrelsen og Begravelsesvæsenet, hvorved dette er henlagt under en enkelt Myndighed, og som iøvrigt slutter sig nær til den i Kjøbenhavn indførte Ordning. Denne Omordning er sket ved et under 20. Oktober 1886 approberet Regulativ for Kirkegaard- og Begravelsesvæsenet i Odense af følgende Indhold (Od. Byr. Forh. 1886 p. 115):

1. Fra den 1. Jan. 1887 overgaar Bestyrelsen af alle Anliggender vedrørende Assistenskirkegaarden og Begravelsesvæsenet i Odense til en Kommission, bestaaende af Stiftsprovsten, den ældste af Byens Sognepræster, Borgmesteren og 2 af Byraadet for 3 Aar ad Gangen valgte Medlemmer, af hvilke det ene Medlem vælges blandt Værgerne for de 3 Sognekirker.
2. Fra samme Tidspunkt ophører Assistenskirkegaardens Udstykning mellem Kirkerne saa

vel som den enkelte Kirkes Deltagelse i Kirkegaardens Bestyrelse.

3. Den nuværende Assistenskirkegaard, hvortil Arealet i sin Tid er tilvejebragt af Odense Kommune, udvides ud mod Exerccermarken med ca. 3 Tdr. Land, ligeledes paa Kommunens Bekostning.

4. For Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet udarbejdes af Kirkegaardsbestyrelsen en Vedtægt, som efter at være billiget af Byraadet indstilles til Kirke- og Undervisningsministeriets Approbation.

5. Alle Indtægter, som hidtil ere tilfaldne de vedkommende Kirkekasser for Salg af Gravsteder, med hvad dertil hører paa Assistenskirkegaarden, derunder altsaa ikke indbefattet Betalingen for Ligkapellernes og Kirkernes Afbenyttelse eller for Klokkernes Ringning ved Begravelser, tilfalder for Fremtiden Kæmnerkassen, der afholder alle Kirkegaardens Bestyrelsen forbundne Udgifter, og som Vederlag for den Afgang i Indtægt, der derved opstaar for de 3 Sognekirker, udbetales aarlig til disse Kirkers Kasse af Kæmnerkassen et fast Beløb, der efter Gjennemsnittet af den enkelte Kirkes Nettoindtægt af Kirkegaarden i Femaaret 1881-85 med Tillæg af 5 pCt. og Beløbet afrundet opad til fulde Hundreder, fastsættes for St. Knuds Kirke til 3300 Kr., for St. Hans Kirke til 1000 Kr. og for Vor Frue Kirke til 800 Kr.

Af disse Beløb maa, efter lignende Gjennemsnit af hvad Kirkerne hidtil have oppebaaret ved Afhændelse af Gravsteder til bestandig Eje, oplægges til Kapitalforøgelse aarlig, for St. Knuds Kirke 1200 Kr., for St. Hans Kirke 240 Kr. og for Vor Frue Kirke 170 Kr.

Kirkerne ere berettigede til at modtage Legater til Gravsteders Vedligeholdelse, naar Kommunen er fyldestgjort for Betalingen for paagjældende Gravsteder.

6. Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet vedbliver at staa under Overbestyrelse af Ministeriet for kirke-og Undervisningsvæsenet, saaledes at dettes Samtykke udfordres til Fravigelse eller Forandring af den efter foranstaaende Post 4 approberede Vedtægt, til Anvisning efter Overenskomst med Kirkestyrelsen af de særlige Begravelsespladser paa Kirkegaarden til anerkjendte Trossamfund udenfor Folkekirken, til Udvidelse af Kirkegaarden, til eventuel Disposition ved Kommunen, til anden Brug af de til Kirkagaard indtagne Arealer m. v.

Som det vil ses, er det ikke alene selve Kirkegaardsanliggenderne, der ere henlagte under en enkelt Myndigheds Styrelse, men under samme er ligeledes lagt hele

Begravelsesvæsenet. Der er blevet oprettet et Begravelseskontor, der bestyres af Kommunebogholderen, og paa dette Kontor, hvor Dødsfald anmeldes, kan der samtidig med Anmeldelser gjøres Bestilling paa Jord, Ligbærere og Ligvogn, og ligesom der herfor er taxtmæssig Betaling, saaledes er der ogsaa blevet fastsat Taxter for de underordningsforhold Kirkebetjentes Funktioner ved Begravelser, for Benyttelse af Kapeller m. v. (Od. Byr. Forh. 1886 p. 116 ff.)

Aftryk af de fra Odense i saa Henseende fastsatte Reglement og Taxter vedlægges.

Da en saadan Ordning af Kirkegaardsforholdene ikke blot vilde fjerne de overfor antydede Ulæmpen, som klæbe ved den delte Bestyrelse af Kirkegaardene her, men ogsaa vilde bringe de svævende og fremtidige Spørgsmaal om Betingelserne for Afstaaelsen af Jord til Kirkerne til Kirkegaardsbrug ud af Verden, og da derhos den foran antydede Ordning af Begravelsesvæsenet vilde være til betydelig Lettelse for Byens Beboere, skal Udvalget tillade sig at anbefale, Athen lignende Ordning, der ogsaa vil være at foretrække fremfor det forannævnte fra Kirkeinspektionerne for Domkirken og Frue Kirke fremkomne Forslag af 16. Jan. 1885, i det hele indføres her.

Med Hensyn til enkelte Punkter bemærkes iøvrigt følgende:

I Regulativet for Odense, Post 1, er det bestemt, at den ældste af Byens Sognepræster bl. a. skal være Medlem af Bestyrelsen for Kirkegaarden. Da det kunde tænkes, at den ældste af Sognepræsterne kunde finde sig mindre egnet til et saadant Hverv end den anden eller, saafremt der i Tiden foruden Sognepræsten ved Domkirken, der tillige er Stiftsprovst, maatte blive flere end 2 Sognepræster her i Byen, en af de andre Sognepræster, vilde Udvalget anbefale, at Præsterne selv med Stiftsøvrighedens eller eventuelt Ministeriets Approbation valgte imellem sig den af dem, der skulde indtræde i Bestyrelsen for Kirkegaardsvæsenet.

Naar det i samme Post er bestemt, at det ene af de af Byraadet valgte Medlemmer af Kirkegaardsbestyrelsen skal tages blandt Værgerne for de 3 Sognekirker, skal Udvalget bemærke, at de kirkelige Interesser maa anses tilstrækkelig beskyttede derved, at Stiftsprovsten og en af Sognepræsterne ere Medlemmer af Bestyrelsen i Forbindelse med at Borgmesteren i Reglen vil være Medlem af samtlige Kirkers Inspektioner. Paa Grund af den økonomiske Interesse, som Kommunen vil have efter denne Ordning, turde det derfor være rettest, at Byraadet frit kunde vælge de 2 Medlemmer af Bestyrelsen.

Foruden den saakaldte gamle Kirkegaard og Assistens Kirkegaarden, for hvis Udlæggelse i 1876 der som berørt ikke hidtil er blevet ydet Kommunen noget Vederlag, bør formentlig St. Olufs Kirkegaard, som ikke længere bruges til Begravelse, og for hvis Vedligeholdelse Kommunen foreløbig har paataget sig Omsorgen, overgaa til Kommunen.

Da en væsentlig Del af Kirkernes Indtægter bestaa i Betaling for Jord til Gravsteder, maa der, som sket i Post 5 i Regulativet for Odense, tillægges dem Erstatning for den Afgang i Indtægten, som den foreslaaede Ordning vilde medføre for Kirkerne.

Den Fremgangsmaade, der er fulgt i Odense for at bestemme, hvad der kunne tilkomme Kirkerne i Erstatning, hvorved man nemlig er gaaer ud fra Gjennemsnittet af hver Kirkes Indtægt for 5 Aar, vilde man nu ikke kunne anvende ligefrem her, idet et af de nu bestaaende 3 Sogne, St. Pauls Sogn, som bekjendt ikkun har Bestaaet siden Begyndelsen af 1887, og der den 28de Marts f. A. for første Gang er sket Begravelse fra dette Sogn som særlig bestaaende. Dette Sogn har saaledes kun omtrent 1 Aars Regnskab at udvise, i hvilket det har haft en Indtægt af Kirkegaarden i Tiden fra 28de Marts til 31te December 1887 af 418 Kr. og i Aaret fra 1ste Juli 1887 til 30te Juni 1888 af 726 Kr., medens det ikke har deltaget i Udgifterne ved Kirkegaarden, der ere baaerne af Domsognet og Frue Sogn med henholdsvis 5/8 og 3/8 Dele.

For at udfinde den Erstatning, som Kommunen her maatte betale til Kirkerne, vil det derfor formentlig blive nødvendigt at tage dem under et ogvderefter søge en Regel for Fordelingen imellem Sognene.

Indtægten af Kirkegaardene i Aarene 1883-87 har været:

for Domsognet 12,234 Kr. 00 Ø.

for Frue Sogn 8,343 Kr. 56 Ø.

. 21,577 Kr. 56 Ø.

St. Pauls Sogn har derhos

i 1887 haft en indtægt af 418 Kr. 00 Ø.

Overføres 21,995 Kr. 56 Ø.

Overført 20,995 Kr. 56 Ø.

Udgiften ved Kirkegaardene

har i samme Tidsrum

været udredet af

Domsognet med 5,561 Kr. 71 Ø.

af Frue Sogn med 3,337 Kr. 03 Ø.

. 8,898 Kr. 74 Ø.

Netto Indtægten er altsaa 13,096 Kr. 82 Ø.

Gjennemsnittet heraf udgjør 2,619 Kr. 36 Ø.

Hertil lægges 5 pCt. 130 Kr. 96 Ø.

. 2,750 Kr. 32 Ø.

som afrundet opad til fulde Hundreder giver 2800 Kr.

Dette er altsaa den Erstatningssum som vilde tilkomme Kirkerne i Fællesskab. Fordelingen af denne Sum imellem Kirkerne vil altid komme til at bero noget paa et vilkaarligt Skjøn, da det vil være saa godt som umuligt at udfinde, hvormeget facaden Indtægt, som er tilfaldet Domsognet og Frue Sogn i de første 4 1/4 Aar af ovennævnte Femaar, der hidrører fra de Dele af Sognene, som nu ere henlagte til St. Pauls Kirke udgjort i de 3 sidste Fjerdingaar af 1887 418 Kr. og i et helt Aar fra 1ste Juli 1887 til 30te Juni 1888 726 Kr. Naar nu Hensyn tages til, at heri ikke er fradraget Andel i Udgifterne ved Kirkegaarden, og at Kirken ikke vedblivende vilde kunne holdes fri for at betale sin Part i disse Udgifter, vilde et Beløb af 600 Kr. formentlig være en passende Erstatningssum. Resten 2200 Kr., ville da være at dele imellem Domsognet og Frue Sogn med henholdsvis 1534 Kr. 46 Øre og 1001 Kr. 30 Øre. Naar Gjennemsnitsindtægten for 1883-87 for de 2 Kirker fremtræder med et større Beløb end Vederlaget, hidrører dette fra, at der fra begge Kirkesogne i 1887 er afgivet Dele til St. Pauls Kirkesogn, hvorved Indtægten af Kirkegaarden for de 2 førstnævnte Kirker forringes.

Der paahviler Domkirken og Frue Kirke en fælles Gjæld til Borgmesterembedet her i Byen, for 9320 Kr., hidrørende fra Kjøbet af ca. 4 1/2 Tønde Land af Borgmesterembedets Jorder til Udvidelse af den gamle Kirkegaard, hvilken Gjæld i Følge Obligation af 10de Juli 1861 forrentes med 4 pCt. aarlig. Naar den gamle Kirkegaard nu skulde udgaa af Kirkenes Bestyrelse, bliver der Spørgsmaal om, hvorledes der vil være at forholde med denne Gjæld. Da den Jord, som er bleven erhvervet ved det ovennævnte Kjøb, i den forløbne Tid er

opbrugt til Grave, og Kirkerne saaledes have taget hele Indtægten af Jorden, og da det formentlig først vil blive i en meget fjærn Fremtid og kun med vedkommende Regeringsmyndigheds Samtykke, at Kommunen vil kunne vente at faa fri Disposition over Kirkegaarden, mener Udvalget, at saafremt Kommunen vilde overtage Gjælden, maatte dette ske paa den Maade, at der inden Erstatningssum, som udredes af Kommunen til Kirkerne , sker et til Gjældens Amortisation i 28 Aar s varende Afdrag. Dog maa herved bemærkes, at da Renterne af ommeldte Gjæld ere tagne med ved Beregningen af den Udgift, der i Aarene 1883-87 ere afholdte af Kirkerne, maatte i saa Fald den Domkirken og Frue Kirke tilkommende Erstatning først forhøjes med dette Rentebeløb, der har udgjort 372 Kr. 80 Øre.

Den ovenfor anførte Opgjørelse om, hvad der tilkommer Kirkerne, vilde derefter stille sig saaledes:

Kirkernes Gjennemschnittægt af Kirkegaardene udgjorde i Aarene 1883-87 . . . 2619 Kr. 36 Ø.

Hertil vilde være at lægge

ovennævnte Renter 372 Kr. 16 Ø.

. 2992 Kr. 16 Ø.

Hertil 5 pCt. 149 Kr. 60 Ø.

. 3141 Kr. 76 Ø.

giver afrundet opad til fulde Hundreder 3200 Kr. Heraf vilde St. Pauls Kirke som anført faa 600 Kr., medens Vederlaget til Domkirken og Frue Kirke, der skulde forrente og afdrage Gjælden, vilde Kirkegaardsvæsenet, og derunder ogsaa ovennævnte Gjælds Forrentning har været fordelt imellem de 2 Kirker i de senere Aar.

For Bestemmelsen i Post 5, 2det Stykke i Regulativet for Odense om Oplæggelse af en Del af den Kirkerne tilkommende Erstatning i det Øjemed at forøge Kirkernes Kapitalformue vil der Formentlig ikke her blive Anvendelse.

Der tilføjes endnu ved Post 5, at der her ikke er krævet Betaling for Ligkapellets Afbenyttelse.

Idet bemærkes, at Udvalget har havt Forhandling med samtlige Kirkeinspektioner angaaende denne Sag, og af de for deres Vedkommende have erklæret sig villige til at

anbefale den foreslaaede Ordning, dog at muligvis Inspektionen for Domkirken vil forbeholde Domkirken St. Olafs Kirkegaard, hvorom Inspektionens nærmere Erklæring maa indhentes, tillader Udvalget sig i Henhold til det Anførte at indstille til Byraadet, at der igjennem Stiftsøvrigheden indgaaes til Kirke- og Indervisningsministeriet med Indstilling om Føgende:

1. Fra den 1ste Januar 1889 overgaar Bestyrelsen af alle Anliggende vedrørende Kirkegaardene (St. Olafs Kirkegaard, den gamle og den nye Kirkegaard) samt Begravelsesvæsenet i Aarhus til en Kommission, bestaende af Stiftsprovsten, en af Byens Sognepræster, valgt af disse selv med Stiftsøvrighedens Approbation, Borgmesteren og 2 af Byraadet for 3 Aar ad Gangen valgte Medlemmer.
2. Fra Samme Tidspunkt ophører den nye Kirkegaards Udstyknin imellem Kirkerne saa vel som den enkelte Kirkes Deltagelse i Kirkegaardens Bestyrelsen.
3. Den Nye Kirkegaard, hvortil Arealet i sin Tid er tilvejebragt af Aarhus Kommune, udvides mod Syd med ca. 4 Tdr. Land, ligeledes paa Kommunens Bekostning.
4. For Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet udarbejdes af Kirkegaardsbestyrelsen en Vedtægt, som, efter af være billiget af Byraadet, indstilles til Kirke- og Undervisningsministeriets Approbation.
5. Alle Indtægter, som hidtil ere tilfaldne de vedkommende Kirkekasser for Salg af Gravsteder med hvad dertil hører, derunder altsaa ikke indbefattet Betaling for Kirkernes Afbenyttelse eller for Klokkernes Ringning ved Begravelser, tilfalder for Fremtiden Kæmnerkassen, der afholder alle med Kirkegaardenes Bestyrelse forbundne Udgifter. Som Vederlag for den Afgang i Indtægt, der derved opstaar for de 3 Sognekirker, udbetales aarlig til disse Kirker af Kæmnerkassen et fast aarligt Beløb, der efter Gjennemsnittet af Kirkernes Nettoindtægter i Fem aaret 1883-1887 med Tillæg af 5 pCt. og Beløbet afrunder opad til fulde Hundreder, fastsættes til 3200 Kr., hvoraf der tilfalder Domkirken 1600 Kr., Frue Kirke 1000 Kr. og St. Pauls Kirke 600 Kr.

Den Domkirken og Frue Kirke til Borgmesterembedet i Aarhus i Følge Obligation af 10de Juli 1861 paahvilende Gjæld, stor 9320 Kr., der forrentes med 4 pCt. aarlig, overtager Kommunen under Fornehold af Indenrigsministeriets Samtykke, imod at der af de Domkirken og Frue Kirke tilkommende forannævnte Vederlagssummer tilbageholdes med henholdsvis 5/8 og 3/8 Dele Aarlig i 28 Aar 6 pCt. af ovennævnte Gjældsbeløb.

6. Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet vedbliver at staa under Overbestyrelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, saaledes at dettes Samtykke udfordres til Fravigelse eller Forandring af den efter foranstaaende Post 4 approberede Vedtægt, til Anvisning efter Overenskomst med Kirkegaardsbestyrelsen af særlige Begravelsespladser paa Kirkegaarde til anerkjendte Trossamfund udenfor Folkekirken, til Udvidelse af Kirkegaarden, til eventuel Disposition ved Kommunen til anden Brug af de til Kirkegaard indtagne Arealeer m.v."

Sagens videre Behandling blev udsat til næste Møde.

Angaaende de seneste Forhandlinger om Udvidelsen af den ny Kirkegaard henvises til Byraadsforhandlinger for 1885 Side 20, 23, 51 og 115).

Uddrag fra byrådsmødet den 13. september 1888 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Efter at den i forrige Møde fremlagte Indstilling angaaende en ny Ordning af Kirkegaards-/Begravelsesvæsenet her i Byen var bleven drøftet, blev samme enstemmigt vedtagen, hvorefter Sagen vil være et tilstille Stiftsøvrigheden med Anmodning om at erhverve Kirke-/Undervisningsministeriets Samtykke til den foreslaaede Ordning.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. juli 1889 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

I Sagen angaaende den paatænkte nye Ordning af Begravelsesvæsenet m. v. - se Møderne den 6te og 13de September f. A. - var der fra Inspektionen for Aarhus Domkirke under 29de f. M. modtaget Kommunikation af følgende Skrivelse af 26de f. M. fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til Aarhus Stiftsøvrighed:

"Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 17de d. M. tilskrevet os saaledes:

"I et med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds behagelige Skrivelse af 16de Januar d. A. hertil indkommet Andragende med Bilag har Aarhus Byraad samtidig med at anholde om Ministeriets Approbation paa en Udvidelse mod Syd af den nye Kirkegaard i Aarhus ved Indtagelse i samme af et Kommunen tilhørende Areal andraget paa, at Byens Kirkegaards- og Begravelsesvæsen fra 1ste Januar d. A. overtages af Kommunen mod Erstatning til Kirkerne i det væsentlige paa samme Maade, som dette er sket i Odense ved det under 20de Oktober 1886 allerhøjest approberede Regulativ for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet sammesteds.

I Anledning heraf skulde Ministeriet næst at bemærke, at det med Hensyn til Spørgsmaalet om Kirkegaardens Udvidelse har indledet Korrespondance med Justitsministeriet, tjenstligt melde til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at det intet væsentligt finder mod den foreslaaede Ordning af Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet i Aarhus at erindre, naar Sct. Olufs Kirkegaard, der udelukkende tilhører Domkirken, holdes udenfor Overenskomsten, og at det navnlig heller ikke vil have noget af erindre imod, at den gamle Kirkegaard ligesom den nye Kirkegaard, der er afgivet af Kommunen, naar dens Benyttelse til Kirkegaard til sin Tid maatte være ophørt, efter indhentet Samtykke fra Ministeriet, gaar over til Kommunens Disposition. Men naar det med Hensyn til den gamle Kirkegaard, der ikke er afgivet af Kommunen, men tilhører Domkirken og Vor Frue Kirke, der forrente en i den indestaaende Gjæld til Borgmesterembedet, stor 9320 Kr., foreslaaes, at Kommunens Overtagelse af samme skal foregaa saaledes, at den omhandlede Gjæld skal forrentes og afdrages med 6 pCt. aarlig, der skulle indeholdes i det under de tidligere Forhandlinger angaaende Tilvejebringelsen af den nye Kirkegaard har været forudsat, at Gjælden skulde overgaa paa Kommunen fra den Tid af at regne, da Kirkegaarden maatte være gaaet over til Kommunens Disposition, kan Ministeriet ikke finde den saaledes foreslaaede Ordning billig for Kirkernes vedkommende, hvorimod det maa holde for, at i det mindste Afdragningen af den oftmeldte Gjæld maa overgaa paa Kommunen samtidig med Kirkegaards- og Begravelsesvæsenets Overtagelse af denne, og kun Forrentningen indtil det førstnævnte Tidspunkt falde Kirkerne til Last.

Ved tjenstligt at anmode Dem om behagelig at ville indhente Byraadets Erklæring i Anledning af ovenstaaende skulde Ministeriet med Hensyn til, at der under tidligere Forhandlinger i Sagen ogsaa har været Spørgsmaal om en Gjæld fra Kommunen til Kirkerne, stor c. 2784 Kr., for en fra den gamle Kirkegaard afgiven Parcel, lige tjenstlig anmode Dem om behagelig at ville indhente nærmere Oplysninger om, hvorledes det

forholder sig med denne Gjæld, idet det, saafremt den ikke senere er berigtiget, formentlig vil være rettest, at den afgaar i det ovenmeldte Beløb af 9320 Kr.

Sagens Bilag - med Undtagelse af det medfulgte Rids - vedlægges og bedes remitterede tillige med Svaret."

I Anledning heraf skulle vi tjenstligt anmode Inspektionen om at indhente den forlangte Erklæring fra Byraadet og tilstille os samme tilligemed Oplysning om den af Ministeriet omtalte Gjæld fra Kommunen til Kirkerne. Samtlige Bilag udbedes med Svaret tilbage."

Byraadet vedtog at indhente det i Sagen bestaaende Udvalgs Ytringer, forinden den forlangte Erklæring afgives.

(Se Mødet den 29de Avgust).

Uddrag fra byrådsmødet den 29. august 1889 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Efter Forslag af vedkommende Udvalg vedtog Byraadet at besvare den i Mødet den 4de f. M. fremlagte Skrivelse fra kirke= og Undervisningsministeriet angaaende Kirke Kirkegaardsforholdene og Begravelsesvæsenet, saaledes som det findes udtrykt i nedenanførte Skrivelse, som under 30te Avgust afgik til Inspektionen for Aarhus Domkirke:

"I Anledning af Kirkeinspektionens behagelige Skrivelse af 29de Juni s. A., der kommunikerer Byraadet Kirke= og Undervisningsministeriets Skrivelse til Stiftsøvrigheden af 17de f. M. angaaende en Udvidelse af den ny Kirkegaard her i Byen samt Begravelsesvæsenets Omordning, skal man ikke undlade at meddele, at Byraadet, for at bringe Sagen til Ende, er villigt til at indgaa, at St. Olufs Kirkegaard holdes udenfor den foreslaaede Ordning, samt at Afdragningen af den Domkirken og Frue Kirke paahvilende Gjæld til Borgmesterembedet stor 9320 Kr. bortfalder, saaledes at Kirkerne kun forrente Beløbet, indtil Gjælden i sin Tid overføres paa Kommunen, naar den gamle Kirkegaard gaar over til samme.

Det bemærkes herved, at efter den af Kirkerne udstedte Obligation er der ikke stipuleret Afdrag af Gjælden, men Meningen med den i Forslagets post 5 omtalte Indeholdelse af 2

pCt. til Afdrag (foruden Renter 4 % var, som den ærede Inspektion bekendt, den at danne en Fond, hvormed Kommunen kunde betale Gjælden.

Forholdet vil efter den af Ministeriet stillede Fordring derfor blive saaledes, at den omhandlede Gjæld indtil videre bliver ved at paahvile Kirkerne, og først vil overføres paa Kommunen samtidig med den gamle Kirkegaards Overladelse til samme.

Post 5, 2det Stykke, vilde altsaa komme til at lyde saaledes:

"Den Domkirken og Fruekirke til Borgmesterembedet i Aarhus i Følge Opligation af 10de Juli 1861 paahvilende Gjæld stor 9320, der forrentes med 4 pCt. aarlig, overtager Kommunen i sin Tid under Forbehold af Indenrigsministeriets Samtykke, naar den gamle Kirkegaard overlades Kommunen til fri Disposition." (Se Mødet den 3dje Oktober.)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. oktober 1889 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

I Sagen angaaende Udvidelsen af den nye Kirkegaard - se senest Mødet den 29de August - var der fra Aarhus Stiftsøvrighed modtaget en Kommunikation af følgende Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 10de f. M.:

"Efter at have brevexlet med Justitsministeriet i Anledning af det med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds behagelige Skrivelse af 10de Januar d. A. hertil indkomne Andragende, hvori Aarhus Byraad blandt andet anholdt om tilladelse til at udvide Byens nye Kirkegaard imod Syd med et større Stykke af de Aarhus Kjøbstadskommune tilhørende, paa det hoslagt tilbagefølgende Kort nærmere betegnede Jordlodder Nr. 39-41 af Aarhus Kjøbstads Grund i umiddelbar Forbindelse med den nuværende Kirkegaard, skulde Ministeriet tjenstligt melde til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at der ikke findes noget imod den ansøgte Udvidelse at erindre, naar der i Henhold til den paa Justitsministeriets Foranledning af Fysikus over gamle Aarhus og Randers Amter afgivne Erklæring, hvoraf en Afskrift vedlægges, finder Beplantning Sted af det udgravede Terræn, og de i Slutningen af Fysici Skrivelse nævnte Foranstaltninger til Sikkerhed for nærboende udføres og overholdes."

Da Byraadet forment ikke at kunne gaa ind paa sagens Afgjørelse paa de i

foranstaaende Skrivelse omhandlede Vilkaar, besluttede man at indgive en Forestilling herimod i Henhold til de Udtalelser, der vare faldne under sagens Drøftelse.

Denne Forestilling blev given ved en Skrivelse til Aarhus Stiftsøvrighed af 7de Oktober 1889, der er paalydende:

"I behagelig Skrivelse af 27de f. M. har Stiftsøvrigheden kommunikeret Byraadet en Skrivelse af 10de August d. A., hvori Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet giver samtykke til, at Byens nye Kirkegaard maa udvides imod Syd med et større Stykke af de Kommunen tilhørende Jordlodder 39-41, naar der finder Beplantning Sted af det Syd for det paagjældende Areal liggende udgravede Terræn og iøvrigt paa Betingelse af, at ingen Brønd maa graves i Terrænet, men at alle de Boliger, som opføres der, skulle forsynes med Vand fra Vandværket.

I denne Anledning skulde man ikke undlade at bemærke, at medens der, som berørt i Byraadets Skrivelse af 19de Oktober f. A., fra Byraadets Side intet har været at erindre imod den Sidst anførte Betingelse, vil en Beplantning af det udgravede Terræn gjøre det umuligt at anvende det paa den Maade, Byraadet har tænkt sig. Som anført i Byraadets ovennævnte Skrivelse, har det været Hensigten at beplante ca. 1 Td Land Syd for det Areal, der paataenkes anvendt til Begravelsesplads, altsaa beplante omtrent hele det Areal af Lod Nr. 41, som er tilbage fra Udgravningen, medens selve Udgravningen med undtagelse af Skraaningene ikke tænktes beplantet, hvorimod en Del af den, nemlig den Del, der ligger op til det Areal af Lod Nr. 41, der skulde danne Plantning om Kirkegaarden, skulde udlægges til en offentlig Gade eller Boulevard i en Bredde af 60 fod og Resten agtedes bortlagt til Byggeparceller, saafremt Indenrigsministeriet i sin Tid maatte give sin tilladelse dertil. Man har paa vedlagte Kort ladet den ommeldte Gade eller Boulevard indlægge og betegnet den del af Udgravningen, som tænktes anvendt til Byggeparceller m.m. Fra disse Parceller vilde der til Kirkegaarden blive i den vestlige Ende ca. 250 Fod og i den østlige ca. 420 fod.

Som det behagelig vil erindres, har Aarhus Sundhedskommission i sin med Byraadets ovennævnte Skrivelse fremsendte Erklæring af 26de Septbr. f. A. heller ikke forlangt mere, end at den den udvidere Kirkegaard nærmestliggende Del af Udgravningen ikke maatte bebygges, og det har ikke været Byraadets Mening at gaa videre end Sundhedskommissionen forlangte, hvorved bemærkes, at denne Mening maaske i Byraadets ovennævnte Skrivelse burde være bestemtere præciseret.

Den omhandlede Del af Udgravningen, der agtes anvendt til Byggeparceller, repræsentere

en saa betydelig Værdi, at en Udvidelse af Kirkegaarden med dette Areal udlagt til Beplantning vilde i Forhold til det Areal, der vilde indvindes til Begravelsespladser, blive saa kostbar, at Byraadet ikke vil kunne forsvare at træffe en saadan disposition, hvorimod man, saafremt denne betingelse fastholdes, maatte opgive Udvidelsen paa det paatænkte sted, som iøvrigt anbefaler sig i flere henseender dertil.

Idet man endnu skal bemærke, at da den nuværende Kikegaard i 1876 blev anlagt, stilledes der næppe saa strenge Fordringer til Afstanden fra bebygget Grund, og at Opfyldelsen af disse Fordringer i høj Grad vil vanskeliggjøre Tilvejebringelsen af Begravelsesplads, tillader man sig at anmode Stiftsøvrigheden om at henstille til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, om dette ikke gunstigt maatte kunne frafalde det ovennævnte Forlangende om Beplantning af den omhandlede Udgravning, og at den i Henseende til Udgravningens Anvendelse stillede Betingelse for Kirkegaardens udvidelse indskrænkes dertil, at den Del af Udgravningen, som ligger nærmest den paatænkte Udvidelse, ikke anvendes til Bebyggelse, og at i øvrigt Ministeriets Betingelser angaaende Forbud med Brøndgravning og angaaende Vandledning fra Vandværket overholdes."

Uddrag fra byrådsmødet den 30. januar 1890 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Til Efterretning toges en fra Stiftsøvrigheden modtagen Kommunikation af følgende Skrivelse fra Ministeriet for Kirke-/Undervisningsministeriet 22de d.M.:

"Efter at Ministeriet ved Skrivelse til Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed af 16de August f. A. havde meddelt Aarhus Byraad Tilladelse til at udvide Byens nye Kirkegaard mod Syd med et større Stykke af de Aarhus Kjøbstadskommune tilhørende Jordlodder Nr. 39 -- 41 af Aarhus Kjøbstads Grund i umiddelbar Forbindelse med den nuværende Kirkegaard paa betingelse af, at der fandt Beplantning Sted af det udgravede Terræn og af, at der fandt visse Foranstaltninger Sted til Sikkerhed for nærboende, har det med Stiftsøvrighedens behagelige Skrivelse af 23de Oktober f. A. modtaget et Andragende, hvori bemeldte Byraad, næst at oplyse, at en Beplantning af hele det udgravede Terræn vil gjøre det umuligt at anvende det paa den Maade, Byraadet har tænkt sig, nemlig foruden til Beplantning af den Del af det, der ligger Begravelsespladserne nærmest, dels til Anlæg af

en 60 Fod bred Gade eller Boulevard, dels til Byggeladser, -- anholder om, at Ministeriet vil indskrænke sin ovenangivne Fordring om Beplantning, af hele det omhandlede Terræn saaledes, at der kun fordres, at den Del af Udgravningen, der ligger nærmest ved den paatænkte Udvidelse af Kirkegaarden, ikke anvendes til Bebyggelse, medens de iøvrigt af Ministeriet stillede Betingelser overholdes.

I denne Anledning skulde Ministeriet efter om Sagen at have brevvet med Justitsministeriet, tjenstligt melde til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse for Byraadet, at den omhandlede af Ministeriet for den foreslaaede Udvidelse af Kirkegaarden forlangte Beplantning efter en af de nævnte Ministerium indhentet Betænkning fra Sundhedskollegiet samt i Henhold til den af Fysikus over Randers og gamle Aarhus Amter senest afgivne Erklæring frafaldes under Forudsætning af, at de øvrige i ovennævnte Skrivelse af 16de August f. A. stillede Betingelser iagttages."(Se Mødet den 3dje Oktober 1889 og herefter den 27de Februar.)

Uddrag fra byrådsmødet den 27. februar 1890 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

En fra Inspektionen for Aarhus Domkirke fremkommen Skrivelse af 21de d. M. angaaende Reguleringen af nogle Kirkegaarde paahvilende Gjældsforhold m. m. ved Kirkegaardsvæsenets eventuelle Overgang til Kommunen besluttede man at overgive til det i Kirkegaardssagen bestaaende Udvalg til Erklæring. Skrivelsen er saalydende:

"Ved Skrivelse af 1ste November f. A. har Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet stillet som Betingelse for Approbationen paa den paatænkte Ordning af Kirkegaards"

og Begravelsesvæsenet her i Byen, at Renten af Kommunens Gjæld til Kirkerne, stor 2784 Kr., afkortes i Renten at disses Gjæld til Borgmesterembedet, stor 9320 Kr., som efter det foreliggende Forslag skulle afgaa i det Kirkerne efter samme tiltænkte Annuum.

Næst efter at Oplyse, at Kommunens nævnte Gjæld nøjagtigt udgjør 2785 kr. 91 Øre og at den nu skyldes til Domkirken alene, idet Frue Kirke i Henhold til Stiftsøvrighedens Resolution af 30te August 1873 har faaet sin Andel deraf udbetalt, tillader undertegnede Inspektion sig i Anledning af Ministeriets ovennævnte Skrivelse herved at spørge, for, at

Kirkens Gjæld til Borgmesterembedet (9320 Kr.) strax ved Ordningen af Regnskabsvæsenet overtages af Kommunen, imod at Renten deraf afkortes i det Kirkerne tiltænkte Annuum, indtil den gamle Kirkegaard i sin Tid overlades Kommunen til fri Disposition, og at Domkirkens Annuum forhøjes med 4 % af de 2785 Kr. 91 Øre, imod at Kommunen erholder Kvittering for denne Gjæld.

Da Renten af Kirkernes ovennævnte Gjæld 9320 Kr. udgjør 372 Kr 80 Øre aarligt og svares af Domkirken med 5/8 (= 233 Kr.) og af Frue Kirke med 3/8 (=139 Kr. 80 Øre), vil, under forudsætning af, at Byraadet gaar ind herpaa, den aarlige Opgjørelse blive følgende:

Domkirken, der i Følge Forslaget til Begravelsesvæsenets Omordning skulde havd 1600 Kr., faar 1600 Kr. + 111 Kr. 43 Øre - 233 Kr = 1478 Kr. 43 Øre, Frue Kirke, der i Følge nævnte forslag skulde have 1000 Kr., faar 1000 Kr. - 139 Kr. 80 Øre = 860 Kr. 20 Øre.

Som Bilag følger vericeret Afskrift af Ministerets Skrivelse af 1ste Novbr. 1889."

(Se Mødet den 30te M. og herefter den 13de Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 13. marts 1890 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Efter Forslag af Udvalget for Begravelsesvæsenets Omordning vedtog man under Forbehold af Indenrigsministeriets Samtykke at indgaa paa det Forslag til Ordningen af nogle Kirkerne paahvilende Gjældsforhold m.m. som indeholdes i den i Mødet den 27de f.M. fremlagde Skrivelse fra Inspektionen for Aarhus Domkirke af 21de f.M.

(Se Mødet den 21de August.)

Uddrag fra byrådsmødet den 21. august 1890 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Fra Stiftsøvrigheden over Aarhus Stift var der under 1ste d. M. modtaget Kommunikation af følgende Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 26de f. M.,

hvorefter Hs. Maj. Kongen under 17de Juli har approberet den ny Ordning af Begravelsesvæsenet her i Kommunen:

"I et gennem Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed dertil indgivet Andragende har Byraadet i Aarhus, samtidigt med at søge Byens nye Kirkegaard udvidet mod Syd ved Indtagelse i samme et Kommunen tilhørende Areal, andraget paa, at Byens Kirkegaards- og Begravelsesvæsen for Fremtiden overtages af Kommunen mod Erstatning til Kirkerne, i det væsentlige paa samne Maade, som det er sket i Odense ved det den 20de Oktober 1886 allerhøjest approberede Regulativ for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet sammesteds.

Byraadets Forslag herom gik ud paa følgende:

1. Fra den 1ste Januar 1889 overgik Bestyrelsen af alle Anliggender vedrørende Kirkegaardene (den gamle og den nye Kirkegaard og eventuelt St. Olufs Kirkegaard) samt Begravelsesvæsenet i Aarhus til en Kommission, bestaaende af Stiftsprovsten, en af Byens Sognepræster, valgt af disse selv med Stiftsøvrighedens (eventuelt Kirke- og Undervisningsministeriets) Approbation, Borgmesteren og to af Byraadet for 3 Aar ad Gangen valgte Medlemmer.
2. Fra samme Tidspunkt ophører den nye Kirkegaards Udstykning imellem Kirkerne saavel som den enkelte Kirkes Deltagelse i Kirkegaardenes Bestyrelse.
3. Den nye Kirkegaard, hvortil Arealet i sin Tid er tilvejebragt af Aarhus Kommune, udvides mod Syd med ca. 4 Tdr. Land, ligeledes paa Kommunens Bekostning.
4. For Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet udarbejdes af Kirkegaardsbestyrelsen en Vedtægt, som, efter at være billiget af Byraadet, indstilles til Kirke- og Undervisningsministeriets Approbation.
5. Alle Indrægter, som hidtil ere tilfaldne de vedkommende Kirkekasser for Salg af Gravsteder med hvad dertil hører, derunder altsaa ikke indbefattet Betaling for Kirkernes Afbenyttelse eller for Klokkernes Ringning ved Begravelser, tilfalde for Fremtiden Kæmnerkassen, der afholder alle med Kirkegaardenes Bestyrelse forbundne Udgifter. Som Vederlag for denne Afgang i Indtægt, der der ed opstaar for de tre Sognekirker, udbetales aarlig til disse af Kæmnerkassen et fast aarligt Beløb, der efter Gjennemsnittet af Kirkernes Nettoindtægter af Kirkegaardene i Femaaret 1883-1887 med Tillæg af 5 % og Beløbet afrundet opad til fulde Hundreder, fastsættes til 3200 Kr., hvoraf der tilfalder

Domkirken 1600 Kr., Frue Kirke 1000 Kr. og St. Pauls Kirke 600 Kr.

Den Domkirken og Frue Kirke til Borgmesterembedet i Aarhus ifølge Obligation af 10de Juli 1861 paahvilende Gjæld stor 9320 Kr., der forrentes med 4 pCt. aarlig , overtager Kommunen under Forbehold af Inderigsministeriets Samtykke, imod at der af de Domkirken og Frue Kirke tilkommende forannævnte Vederlagssummet tilbageholdes med henholdsvis 5/8 og 3/8 aarlig i 28 Aar 6pCt. af ovennævnte Gjældsbeløb.

Samtlige Kirker ere berettigede til at modtage Legater til Gravsteders Vedligeholdelse, naar Kommunen er fyldestgjort for Betalingen for de paagjældende Gravsteder.

6. Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet vedbliver at staa under Overbestyrelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, saaledes at dettes Samtykke udfordres til Fravigelse eller Forandring af den efter foranstaaende Post 4 approberede Vedtægt, til Anvisning efter Overenskomst med Kirkegaardsbestyrelsen af særlige Begravelsespladser paa Kirkegaarden til anerkjendte Trossamfund uden for Folkekirken, til Udvidelse af Kirkegaarden, til eventuel Disposition ved Kommunen til anden Brug af de til Kirkegaard indtagne Arealer m. v.

Efter at denne Sag gjentagne Gange har været Gjenstand for Brevvexling med Stiftsøvrigheden, har Byraadet paa Foranledning af Ministeriet erklæret sig enig i, at det anførte Forslag modtager følgende Ændringer, nemlig:

1. at St. Olufs nedlagte Kirkegaard, der udelukkende tilhører Domkirken, holdes uden for den omhandlede Ordning, og
2. at Domkirkens og Frue Kirkes Gjæld til Borgmesterembedet (9320 Kr.) ved Ordningen af Begravelsesvæsenet overtages af Kommunen, imod at Renten deraf afkortes i det Kirkerne tillagte Annuum, indtil den gamle Kirkegaard i sin Tid overlades Kommunen til fri Disposition, og
3. at Domkirkens Annuum forhøjes med 4 % af det Beløb af 2785 Kr. 91 Øre, som Kommunen skylder til Domkirken for en fra den gamle Kirkegaard afgiven Parcel, imod at Kommunen erholder Kvittering for denne Gjæld.

Efter i Anledning heraf at have brevvetlet med Inderigsministeriet, der ikke for Kommunens Vedkommende har fundet noget at erindre mod den foreslaaede Ordning, har Ministeriet allerunderdanigst nedlagt Forestilling til Hans Majestæt om,

at der allernaadigst maa meddeles Approbation paa de Bestemmelser angaaende Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet i Aarhus, der indeholdes i det ovenanførte Forslag med de deri senere vedtagne Ændringer, saaledes at den nye Ordning træder i Kraft fra den 1ste Januar 1891 at regne.

Denne Indstilling har det den 17de d. M. behaget Hans Majestæt allernaadigst at bifalde.

Hvilket med Henvisning til Stiftsøvrighedens behagelige Skrivelse af 11te April d. A. tjenstligst meddeles samme til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse.

Hvilket tjenstligst meddeles Byraadet til behagelig Efterretning."

Toges til Efterretning, idet det derhos overdroges til vedkommende Udvalg at træffe Foranstaltning til Sagens Gjennemførelse. (Se senest Mødet den 13de Marts og derefter den 16de Oktobet.)

Uddrag fra byrådsmødet den 9. oktober 1890 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

til Medlemmer af Kommissionen for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet her i Kommunen valgtes Speyer og Meyer.

(Se Mødet den 16de Oktbr. og herefter den 11. Decbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 16. oktober 1890 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Til Medlemmer af Kommissionen for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet her i Kommunen valgtes Speyer og Meyer.

(Se Mødet den 16de Oktbr. og herefter den 11te Decbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 11. december 1890 - side 1

[Til første side](#)

(J. Nr. 363-1887)

Fra Kommissionen for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet forelaa der Udkast til et Reglement for Begravelsesvæsenet i Aarhus.

Efter at Sagen foreløbig var drøftet, blev den endelige Vedtagelse udsat til næste Møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 18. december 1890 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Det fra forrige møde foreliggende udkast til en vedtægt for Begravelses-væsenet her i Byen blev paa ny forehandlet og derefter vedtaget med nogle under behandlingen foreslaaede ændringer, hvorefter den gennem stifts-øvrigheden bliver at indstille til approbation af Ministeriet for Kirke- og Undervisningvæsenet.

Efter at forantaaende var tilendebragt vedtog Byraadet følgende indstilling fra Kirkegaardsbestyrelsen af 15de d. M.:

1. At der ved Kæmnerkassen maa stilles et beløb til raadighed for Kirkegaards-bestyrelsen til anlæg af Kirkegaard, anskaffelse af ligbærerdragter, kontor-inventar og rekvisitter m. m. ; Beløbets størrelse kan ikke nu med bestemthed opgives, men da Kirke-gaardens anlæg vil koste ca. 2300 Kr., udbeder man sig foreløbig et beløb af 3500 Kr., idet man forbeholder sig nærmere indstilling om hvorledes beløbet vil være at afholde; endvidere, at bestyrelsen bemyndiges til at afholde de løbende udgifter.
2. At Bogholderen, under hvem Begravelses-væsenet henlægges, herfor honoreres med 600 Kr., at der ansættes en kontorist under ham med en lønning af 600 á 800 Kr., og et bud med 200 Kr. aarlig løn, samt at bogholderkontoret udvides ved at leje et værelse til for en aarlig leje af 100 Kr.
3. At Graveren lønnes med 900 Kr. aarlig.
4. At ligvogns-kjørselen foreløbig besørges ved vognmand Madsen efter 1ste Stykke i hans vedlagte tilbud af 4de d. M.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1887)

Byraadet underskrev en Paategning paa den af Inspektionerne for Domkirken og Frue Kirke under 10de Juli 1861 til Aarhus Borgmesterembede for 4660 Rdlr. eller nu 9320 Kr. udstedte Obligation, hvorved det erkjendes, at denne Gjæld i Overensstemmelse med kgl. Resolution af 17de Juli 1890 om Begravelsesvæsenets Ordning, se Mødet den 21de

